CONDIȚIA ISTORICULUI ÎNTR-UN SPAȚIU MARCAT DE CLIVAJE IDENTITARE

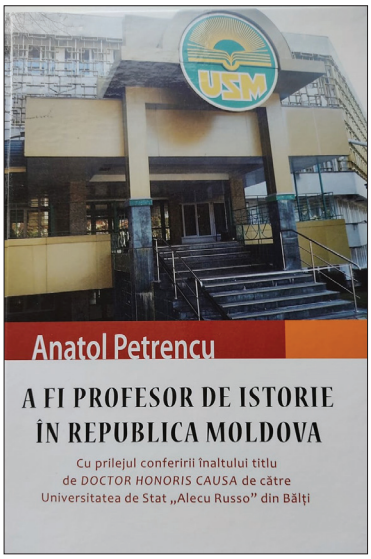
Doctor în istorie **Ion Valer XENOFONTOV**
E-mail: ionx2005@yahoo.com
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-5993-1235
Universitatea de Stat din Moldova

Distins cercetător al istoriei contemporane, profesorul universitar Anatol Petrencu este el însuși o figură emblematică a domeniului pe care-l reprezintă. Adept înflăcărat al adevărului istoric, în perioada 1998–2006 s-a aflat în fruntea Asociației Istoricilor din Republica Moldova, funcție în care este reales în 2021, tratând organizația ca pe una „care (re)unește istoricii de bună credință […], istorici ce țin la Neam, la Adevăr" [1, p. 118]. În acest timp asociația a fost antrenată într-un amplu proces de comunicare dintre *istorici, societate* și *putere*.

O componentă increată a biografiei științifice a profesorului universitar Anatol Petrencu constituie pregătirea cadrelor științifice de înaltă calificare, prin elaborarea tezelor de doctorat și de doctor habilitat. Școala sa științifică numără 12 doctori în științe istorice din Republica Moldova și România (Igor Șarov, Rodica Solovei, Dumitru Sîrghi, Lidia Pădureac, Silvia Grossu, Ludmila Tihonov, Mariana S. Țăranu, Fabian Denis, Adrian Trifan, Nicolae Dorel Ceuca, Sorin Lucian Trîncă, Vasile Crețu), care explorează subiecte ce țin de istoriografie, viața religioasă, relațiile internaționale, învățământ etc. din spațiul românesc, Imperiul Rus, URSS, Marea Britanie, Italia.

Prolific și surprinzător, Anatol Petrencu este omul noilor apariții editoriale. În anul 2020, de exemplu, a publicat o monografie (17 coli de autor), două capitole într-o monografie colectivă (4 coli de autor), articole științifice (6,3 coli de autor), recenzii, prefețe (2,0 coli de autor), articole pe suport electronic (6,3 coli de autor), în total 35,6 coli de autor. În același an, a participat la cinci conferințe internaționale și cu participare internațională, la cinci conferințe naționale, la opt emisiuni TV și 17 emisiuni radio [2]. Deține una dintre cele mai mari biblioteci private de specialitate din spațiul românesc, care numără peste 50 000 de titluri de carte (echivalentul a 10 biblioteci publice sătești) din domeniul istoriei.

Bun observator al fenomenului politic și al pseudovalorilor la care subscrie o parte din clasa politică autohtonă, este un tranșant promotor al istoriei

Anatol PETRENCU. *A fi profesor de istorie în Republica Moldova. Cu prilejul conferirii înaltului titlu de Doctor Honoris Causa de către Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălți*. Chișinău, S.n., 2021. 216 p.

și culturii naționale[1]. „Am căutat ... dar nu am găsit o fotografie a oamenilor politici din Chișinău cu o carte în mână. Ei (pur și simplu) nu citesc" [3]. În aceeași ordine de idei, vorbind despre condiția istoricului în Republica Moldova, profesorul Anatol Petrencu susține că e „greu să fii istoric într-o republică condusă de oameni nu doar incompetenți, dar și rău porniți împotriva intelectualității naționale" [1].

Este și unul dintre puținii cercetători din Republica Moldova care administrează un blog axat pe probleme de istorie întreținându-l cu informația la zi [4]. Iar programul său cotidian, unul spartan, începe la ora 05:00 cu tradiționala practicare a exercițiilor fizice în aer liber, la Valea Morilor.

Recenta apariție editorială a lui Anatol Petrencu, *A fi profesor de istorie în Republica Moldova*, este a

[1] În primăvara anului 1995, A. Petrencu a fost lider al grevelor studențești pentru apărarea limbii și istoriei românilor, declanșate în Piața Marii Adunări Naționale din Chișinău.

doua carte a sa ce se înscrie în perimetrul unor abordări și reflecții din interiorul atelierului de creație al istoricului (o totalizare similară a activității sale științifice, didactice și de diseminare a cunoștințelor istorice A. Petrencu a făcut-o în cartea *Un scurt popas necesar drumului* apărută în 2014). Al unui istoric aflat într-un spațiu marcat de clivaje identitare în care discursul său este unul recurent și utilizat ca instrument politic. Cartea este consacrată „prietenilor, colegilor, discipolilor mei, cu drag". Or, această dedicație vine la unison cu explicația din motto-ul pe care-l utilizează autorul: „Unul din cele mai bune sfaturi care mi s-au dat: Nu accepta critica de la oamenii de la care nu ai cere niciodată sfatul" (Morgan Freeman, actor, SUA).

În partea introductivă autorul explică contextul în care a decis să elaboreze volumul respectiv: „În toamna anului 2019, Senatul Universității de Stat «Alecu Russo» din Bălți mi-a conferit înaltul titlu de Doctor Honoris Causa. Acordarea acestui titlu este o onoare pentru mine… M-am gândit că ar fi bine să prezint comunității universitare bălțene un raport privind activitatea zilnică a unui profesor universitar, care muncește în Republica Moldova din 1980, raport în care să identific succint atât problemele specifice procesului de învățământ superior, cât și preocupările de cercetare științifică a trecutului românilor, precum și al altor popoare (istoria universală)" (p. 5). Or, cartea reprezintă bilanțul activității sale desfășurate în perioada 2014–2020.

Prima parte, cu titlul „Un slujitor al Muzei Clio în apărarea adevărului despre trecut", evocă activitatea didactică a autorului, preocupările științifice, popularizarea realității istorice despre trecut, participarea la concursul pentru alegerea la titlul de membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei (AȘM) (pp. 9-54). De menționat că la Adunarea membrilor titulari și membrilor corespondenți ai Secției de Științe Umanistice a AȘM din 9 iunie 2017, la care au participat în calitate de candidat la titlul de academician Nicolae Dabija la specialitatea „Literatura Română" (creație), de candidat la titlul de membru corespondent – Aurelian Dănilă la specialitatea „Muzeologie" (creație), Anatol Petrencu și Ion Șișcanu la specialitatea „Istoria Românilor (pe perioade)" –, nu a fost promovat niciun candidat, fapt care reprezintă un caz unic în istoria AȘM.

În partea a II-a, numită sugestiv „Cu cărțile pe masă: bibliografia anilor 2014–2020", Anatol Petrencu a expus activitatea științifică, valorificată prin editarea monografiilor, articolelor științifice, publicațiilor în monografii colective, culegeri, reviste de specialitate și de cultură, prefețe, cuvinte-înainte, recenzii etc. A fost prezentată tematica comunicărilor științifice din cadrul diverselor manifestări științifice. În aceeași ordine de idei, autorul a prezentat munca de cultivare a deprinderilor și abilităților de cercetare ale studenților și masteranzilor de la istorie, dar și problemele pregătirii cadrelor de înaltă calificare în domeniul istoriei din cadrul Școlii doctorale a USM (pp. 55-113).

În partea a III-a, intitulată „Promovarea realizărilor științifice în mass-media. Documentări. Aprecieri", autorul expune un registru al titlurilor de materiale din presa periodică și audiovizuală, de pe website-ul personal, activități de popularizare a istoriei, documentări, călătorii de documentare. Tot aici, este inclus palmaresul autorului: distincții, premii, diplome, mențiuni.

În „Considerații finale" (pp. 185-188) autorul reflectează asupra condiției istoricului din Republica Moldova, condiție ancorată în zona de intersecție a politicului, profesionalismului cu cea a realităților economice, marcate de investiții proprii, bazate pe entuziasm, pentru a valorifica producția științifică. Nu în zadar autorul accentuează următorul fapt: „Cunosc foarte mulți colegi istorici, în Republica Moldova și România, care, pe propria cheltuială, au reușit să elaboreze și să publice monografii, albume, culegeri de documente etc." devenite „piloni de bază ai istoriografiei românești" (p. 188). Unul dintre acești istorici, care investesc în apariția cărților, este însuși profesorul Petrencu.

Spre finalul lucrării autorul prezintă trei anexe cu următoarele titluri: „Puterea de stat fără minte (recenzie)"; „Un simplu pseudo prim-ministru, da câtă răutate în el"; „Nikolai Ejov s-a reîncarnat într-un fals prim-ministru din Republica Moldova". Cartea este însoțită de un indice de nume (pp. 202-205), materiale din fototeca autorului (surse iconografice) (pp. 206-216).

Contribuția științifică și influența istoricului Anatol Petrencu în formarea unei elite intelectuale este necesar a le cunoaște pentru definirea evoluției în ansamblu a realităților sociale din Republica Moldova. Biografilor profesorului Anatol Petrencu le este ușor să-i studieze complexitatea activităților științifice, didactice, publice, deoarece se prezintă „la pachet" o informație riguros clasificată de însăși protagonistul.

BIBLIOGRAFIE

1. Petrencu A. Un scurt popas necesar drumului, Chișinău: Tipografia „Balacron", 2014. 328 p.

2. Petrencu A. Activitatea științifică în 2020. [on-line] http://anatolpetrencu.promemoria.md/?p=3371#more-3371 (vizitat la 06.01.2021).

3. Petrencu A. Istoria contemporană: studii, materiale, atitudini. Chișinău: Cartdidact, 2011, p. 227.

4. Petrencu A. Activitatea științifică în 2020. [on-line] http:// anatolpetrencu.promemoria.md/?p=3371#more-3371 (vizitat la 06.01.2021).